

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. godina. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund) i nije obavezujući za Sud. Više informacija može se pronaći u punoj izjavi o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informatori o sudskoj praksi Suda br. 139

mart 2011. godine

Lautsi i drugi protiv Italije - 30814/06

Presuda od 18.3.2011. [GC]

Član 2 Protokola br. 1

Poštovanje filozofskih uvjerenja roditelja

Poštovanje vjerskih uvjerenja roditelja

Prikazivanje raspeća u učionicama u državnoj školi: *nije utvrđena povreda*

Činjenice – Na sastanku školskog odbora državne škole u koju idu njena djeca, podnositeljka predstavke istakla je da se prisustvom raspeća u učionicama krši načelo sekularizma u skladu sa kojim nastoji da vaspitava svoju djecu. Nakon odluke školskog odbora da se raspeća u učionicama zadrže, pokrenula je postupak pred upravnim sudom. U međuvremenu, ministar prosvjete usvojio je direktivu kojom se upravnicima škola daje uputstvo da se postaraju da su u učionicama prikazana raspeća. Zahtjev podnositeljke predstavke odbačen je konačnom odlukom koju je donio *Consiglio di Stato*. Podnositeljka predstavke i njena dva sina (drugi i treći podnosilac predstavke) podnijeli su predstavku Evropskom sudu, koji je presudu donio 3. novembra 2009. godine, iznijevši jednoglasno mišljenje da je došlo do povrede člana 2 Protokola br. 1 zajedno sa članom 9 Konvencije (vidi kratki prikaz sudske prakse br. 124).

Pravo – Član 2 Protokola br. 1: Odluka o tome da li raspeća treba da budu prisutna u učionicama u državnim školama bila je dio funkcija koje je tužena država preuzela u odnosu na obrazovanje i podučavanje i, shodno tome, pripadala je u područje djelovanja druge rečenice člana 2 Protokola br. 1. Tako je to postalo područje u kojem na scenu stupa obaveza države da poštuje pravo roditelja da obezbijede da je obrazovanje i podučavanje njihove djece u skladu sa njihovim sopstvenim vjerskim i filozofskim uvjerenjima. Raspeće je iznad svega vjerski simbol. Iako je razumljivo što prva podnositeljka predstavke u prikazivanju raspeća u učionicama u državnoj školi koju su prethodno pohađala njena djeca može vidjeti nedostatak poštovanja države za njeno pravo da djeci obezbijedi obrazovanje i podučavanje u skladu sa sopstvenim filozofskim uvjerenjima, njena subjektivna percepcija sama po sebi nije dovoljna da se ustanovi povreda člana 2 Protokola br. 1.

Odluka o tome da li raspeća treba da se nalaze u učionicama u državnim školama je, u načelu, pitanje koje ulazi u polje slobodne procjene tužene države. Štaviše, činjenica da u Evropi ne postoji konsenzus po pitanju prisustva vjerskih simbola u državnim školama ide u prilog ovom pristupu. To polje slobodne procjene, međutim, ide zajedno sa evropskim nadzorom. Tačno je da se propisivanjem prisustva raspeća u učionicama u državnim školama – znaka koji nesumnjivo upućuje na hrišćanstvo – većinskoj religiji u državi daje dominantna vidljivost u školskom okruženju. Međutim, to samo po sebi nije dovoljno da pokaže da je na sceni proces indoktrinacije sa strane tužene države. Osim toga, raspeće na zidu je u suštini pasivan simbol za koji se ne može smatrati da ima uticaja na učenike, u poređenju sa didaktičkim govorima ili učešćem u vjerskim aktivnostima. Veliko vijeće nije se složilo sa pristupom Vijeća, koje je iznijelo mišljenje da će prikazivanje raspeća u učionicama imati veliki uticaj na drugog i trećeg podnosioca predstavke, koji su u to vrijeme imali 11 odnosno 13 godina. Efekti veće vidljivosti koje prisustvo raspeća daje hrišćanstvu u školama mora se sagledati u datoj perspektivi. Prvo, prisustvo raspeća nije bilo povezano sa obaveznim učenjem o hrišćanstvu. Drugo, Italija je paralelno otvorila školsko okruženje drugim religijama. Osim toga, podnosioci predstavke nisu tvrdili da je prisustvo raspeća u učionicama podsticalo razvoj nastavnih praksi sa tendencijom preobraćanja u hrišćanstvo; niti su tvrdili da su drugi i treći podnosilac predstavke doživjeli tendenciozno upućivanje na to prisustvo od strane nastavnika tokom vršenja njihove funkcije. Na kraju, prva podnositeljka predstavke u potpunosti je zadržala svoje pravo da kao roditelj upućuje i savjetuje svoju djecu, da u pogledu njih vrši svoje prirodne funkcije kao vaspitač, i da ih usmjerava u skladu sa sopstvenim filozofskim uvjerenjima. Shodno tome, u odlučivanju da zadrže raspeća u učionicama u državnoj školi koju su pohađala djeca prve podnositeljke predstavke, vlasti su djelovale u granicama polja slobodne procjene ostavljenog tuženoj državi u kontekstu njenih obaveza da, u vršenju funkcija koje je preuzela u pogledu obrazovanja i podučavanja, poštuje pravo roditelja da obezbijedi da je takvo obrazovanje i podučavanje u skladu sa njihovim sopstvenim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

Zaključak: nije utvrđena povreda (petnaest glasova naprema dva).

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava
Ovaj sažetak Sekretarijata ne obavezuje Sud.

[Informatori o sudskoj praksi](#)

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. godina.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On nije obavezujući za Sud i Sud ne preuzima odgovornost za njegov kvalitet. Prevod se može preuzeti sa baze podataka o sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili sa bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud dostavio. Prevod se može reprodukovati za nekomercijalne svrhe pod uslovom da se navede puni naziv predmeta, sa gore navedenom izjavom o autorskim pravima i pominjanjem Fonda za ljudska prava. Ukoliko je namjera da se bilo koji dio ovog prevoda upotrijebi za komercijalne svrhe, molimo vas da se obratite na adresu publishing@echr.coe.int

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full

title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int